

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany przez
Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu
Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Historia literatury jako historia idei (XX w.) - ćwiczenia		9.2.0513	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Historii Literatury Polskiej			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	drugiego stopnia
Wydział Filologiczny	Filologia polska	forma	stacjonarne
		moduł	wszystkie
		specjalnościowy	wszystkie
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr hab. Marcin Całbecki, profesor uczelni; prof. UG, dr hab. Aleksandra Ubortowska; dr hab. Zbigniew Kaźmierczyk, profesor uczelni; prof. dr hab. Stefan Chwin; dr Bartosz Dąbrowski; dr Janusz Mosakowski; prof. dr hab. Edward Jakiel; dr Dariusz Piotrowiak; dr hab. Piotr Millati, profesor uczelni; dr Anna Reglińska-Jemioł; dr Agnieszka Friedrich; dr Sylwia Karpowicz-Słowikowska; dr hab. Barbara Zwolińska, profesor uczelni; prof. dr hab. Radosław Grześkowiak; prof. dr hab. Tadeusz Linkner; dr hab. Magdalena Kreft-Świetlik			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		3	
Ćw. audytoryjne		30 godzin – uczestniczenie w ćwiczeniach;	
Sposób realizacji zajęć		30 godzin – samodzielna praca nad literaturą w ramach przygotowania do ćwiczeń;	
zajęcia on-line, zajęcia w sali dydaktycznej		15 godzin – przygotowanie pracy zaliczeniowej.	
Liczba godzin		Razem 75 godzin = 3 ECTS	
Ćw. audytoryjne: 30 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2024/2025 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
- Analiza tekstów z dyskusją - Praca w grupach		Sposób zaliczenia	
		Zaliczenie na ocenę	
		Formy zaliczenia	
		- wykonanie pracy zaliczeniowej - projekt lub prezentacja - pisemna praca zaliczeniowa	
		Podstawowe kryteria oceny	
		Student uzyskuje zaliczenie ćwiczeń na podstawie: • aktywnego udziału w zajęciach (50%); • przygotowania pisemnej pracy zaliczeniowej (50%).	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

zakładany efekt uczenia się	Czynny udział w zajęciach	Udział w dyskusji	Pisemna praca zaliczeniowa
	Wiedza		
K_W01	+	+	+
K_W02	+	+	+
K_W04	+	+	+
	Umiejętności		
K_U01	+	+	+
K_U03		+	
K_U04	+	+	+
	Kompetencje społeczne		
K_K01	+	+	+
K_K05	+	+	

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi

A. Wymagania formalne

Uzyskanie zaliczenia z przedmiotów - "Historia literatury jako historia idei (XIX w.) - ćwiczenia" i Historia literatury jako historia idei (XIX w.) - wykład.

B. Wymagania wstępne

Elementarna wiedza z zakresu historii i teorii literatury oraz umiejętność analizy i interpretacji dzieła literackiego w oparciu o podstawowe narzędzia poetyki. W uzasadnionych przypadkach prowadzący może odstąpić od w/w wymagań.

W przypadku studentów z zagranicy konieczna jest znajomość języka polskiego w stopniu umożliwiającym zrozumienie treści prezentowanych podczas zajęć i aktywny w nich udział.

Cele kształcenia

1. Przedstawienie historii literatury XX wieku jako medium historii idei.
2. Uchwycenie dynamiki procesu historycznoliterackiego, jego ciągłości i zmienności, w oparciu o analizę obecności wybranych idei w dziełach literackich XX w. i w ówczesnych epokach bądź formacjach kulturowych.
3. Kształtowanie umiejętności świadomej lektury tekstów literackich XX wieku w sposób interdyscyplinarny, z wykorzystaniem różnorodnych kontekstów.
4. Wyrobienie nawyku krytycznej lektury opracowań naukowych.

Treści programowe

Zajęcia poświęcone są historycznoliterackiej analizie wybranych idei manifestujących się w piśmiennictwie XX wieku i ówczesnych epokach bądź formacjach kulturowych. Jednostki zajęciowe (wykład i ćwiczenia) w semestrze łączą się w spójne pod względem tematycznym cykle koncentrujące się wokół zagadnienia wybranego przez osobę prowadzącą. Tekstowe reprezentacje omawianych idei są opisywane przy użyciu pokrewnych historii idei narzędzi literaturoznawczych (badanie dziejów motywu, topika historyczna, założenia krytyki tematycznej itp.).

Wykaz literatury

1. Literatura wykorzystywana podczas zajęć.

Na początku każdego semestru prowadzący dokonuje wyboru tekstów literackich i opracowań naukowych, których tematyka koncentruje się wokół omawianej idei, i przedstawia ich listę na pierwszych zajęciach.

Przykładowe opracowania i edycje tekstów:

Literatura polska XX i XXI wieku

a) Literatura dwudziestolecia międzywojennego i czasu wojny 1918-1945:

- J. Błoński, Forma, śmiech i rzeczy ostateczne. Studia o Gombrowiczu, Kraków 1994.
 J. Błoński, Biedny chrześcijanin patrzy na getto, Kraków 1996.
 J. Błoński, Witkacy, Kraków 2001.
 W. Bolecki, Poetycki model prozy w dwudziestoleciu międzywojennym. Witkacy-Gombrowicz-Schulz i inni, Kraków 1996.
 W. Bolecki, Modalności modernizmu: studia, analizy, interpretacje, Warszawa 2012.
 T. Bujnicki, Szkice wileńskie, Kraków 2004.
 S. Buryła, Wojna i okolice, Warszawa 2018.
 S. Buryła, Wokół Zagłady. Szkice o literaturze Holocaustu, Kraków 2015.
 P. Czapliński, Poetyka manifestu literackiego 1918-1939, Warszawa 1997.
 Czytanie Schulza, red. J. Jarzębski, Kraków 1994.
 M. Delaperrière, Polskie awangardy a poezja europejska. Studium wyobraźni poetyckiej, Katowice 2004.

- G. Gazda, Słownik europejskich kierunków i grup literackich XX wieku, Warszawa 2000.
- U. Glensk, Historia słabych. Reportaż i życie w dwudziestoleciu (1918-1939), Kraków 2014.
- M. Głowiński, Zaświat przedstawiony. Szkice o poezji Bolesława Leśmiana, Warszawa 1981.
- M. Janion, Płacz generała. Eseje o wojnie, Warszawa 1998 [lub inna edycja]
- J. Jarzębski, Gra w Gombrowicza, Warszawa 1982.
- J. Jarzębski, Prowincja Centrum. Przypisy do Schulza, Kraków 2005.
- J. Jarzębski, Proza Dwudziestolecia, Kraków 2006..
- E. Kraskowska, Piórem niewieściem. Z problemów prozy kobiecej dwudziestolecia międzywojennego, Poznań 1999.
- J. Kwiatkowski, Poezja Jarosława Iwaszkiewicza na tle dwudziestolecia międzywojennego, Warszawa 1975.
- J. Kwiatkowski, Świat poetycki Juliana Przybosia, Warszawa 1971. Literatura wobec wojny i okupacji, red. M. Głowiński, J. Sławiński, Wrocław 1976.
- Lektury polonistyczne. Dwudziestolecie międzywojenne. II wojna światowa, pod red. R. Nycza i J. Jarzębskiego, t. I, Kraków 1997.
- J. Leociak, Tekst wobec zagłady (o relacjach z getta warszawskiego), Wrocław 1997.
- Literatura polska 1918-1975; t. 1: 1918-1932, Warszawa 1975; t. 2: 1933-1944, Warszawa 1993.
- Literatura wobec wojny i okupacji. Księga zbiorowa pod red. M. Głowińskiego i J. Sławińskiego, Wrocław 1976.
- Literatura polska wobec Zagłady (1939-1968), red. S. Buryła, D. Krawczyńska, J. Leociak, Warszawa 2016.
- A. Mach, Świadkowie świadectw. Postpamięć Zagłady w polskiej literaturze najnowszej, Warszawa-Toruń 2016.
- M. P. Markowski, Polska literatura nowoczesna. Leśmian. Schulz. Witkacy, Kraków 2007.
- A. Micińska, Istnienie poszczególne: Stanisław Ignacy Witkiewicz, Wrocław 2003.
- A. Nawarecki, Rzeczy i marzenia. Studia o wyobraźni poetyckiej skamandrytów, Katowice 1993.
- R. Nycz, Poetyka doświadczenia: teoria – nowoczesność – literatura, Warszawa 2012.
- Obraz literatury polskiej. Literatura polska w okresie międzywojennym, t. I-II, Kraków 1979; t. III-IV, Kraków 1993.
- J. Orska, Przełom awangardowy w dwudziestowiecznym modernizmie, Kraków 2004.
- J. Popiel, Dramat a teatr polski dwudziestolecia międzywojennego, Kraków 1995.
- E. Prokop-Janiec, Międzywojenna literatura polsko-żydowska jako zjawisko kulturowe i artystyczne, Kraków 1992.
- R. Przybylski, Eros i Tanatos. Proza Jarosława Iwaszkiewicza 1916-1938, Warszawa 1970.
- G. Ritz, Jarosław Iwaszkiewicz. Pogranicza nowoczesności, Kraków 2000.
- P. Rodak, Wizje kultury pokolenia wojennego, Wrocław 2000.
- M. Rymkiewicz, Leśmian. Encyklopedia, Warszawa 2001.
- Słownik schulzowski, red. W. Bolecki, J. Jarzębski S. Rosiek, Warszawa 2003.
- J. Sławiński, Koncepcja języka poetyckiego awangardy krakowskiej, Kraków 1998.
- Słownik literatury polskiej XX wieku, red. A. Brodzka i in., Wrocław 1992.
- S. Stabro, Chwila bez imienia. O poezji K.K. Baczyńskiego, Chotomów 1992.
- K. Stala, Na marginesach rzeczywistości. O paradoksach przedstawiania w twórczości Brunona Schulza, Warszawa 1995.
- Studia o Stanisławie Ignacym Witkiewiczu, red. M. Głowiński, J. Sławiński, Wrocław 1972.
- J. Święch, Literatura polska w latach II wojny światowej, Warszawa 1997 (lub inne wydania).
- A. Ubertowska, Świadectwo, trauma, głos. Literackie reprezentacje Holocaustu, Kraków 2007.
- Wojna i postpamięć, red. Z. Majchrowski, W. Owczarski, Gdańsk 2011.
- T. Venclova, Aleksander Wat obrazoburca, Kraków 1997.
- K. Wyka, Krzysztof Baczyński 1921-1944, Kraków 1961.
- M. Zaleski, Przygoda Drugiej Awangardy, Warszawa 1984.
- A. Zawadzki, Nowoczesna eseistyka filozoficzna w piśmiennictwie polskim pierwszej połowy XX wieku, Kraków 2001.
- A. Zawiszewska, Między Młodą Polską, Skamandrem i Awangardą. Kobiety piszące w dwudziestoleciu międzywojennym, Szczecin 2015.
- b) Literatura polska 1945-2000:**
- S. Balbus, Świat ze wszystkich stron świata. O Wisławie Szymborskiej, Kraków 1996.
- S. Barańczak, Uciekinier z Utopii. O poezji Zbigniewa Herberta, Wrocław 1993.
- J. Błoński, Miłosz jak świat, Kraków 1998..
- S. Chwin, Literatura a zdrada. Od Konrada Wallenroda do Małej Apokalipsy, Kraków 1993.
- P. Dunin-Wąsowicz, Oko smoka: literatura tzw. pokolenia „brulionu” wobec rzeczywistości III RP, Warszawa 2000.
- Dwadzieścia lat literatury polskiej 1989-2009. Życie literackie po roku 1989, pod red. D. Nowackiego i K. Uniłowskiego, Katowice 2010.
- P. Gruszczyński, Ojcobójcy: młodzi zdolniejsi w teatrze polskim, Warszawa 2003.
- Nowa poezja polska wobec tradycji, red. S. Buryła, M. Flakowicz-Szczyrba, Warszawa 2015.
- Poznawanie Herberta, wybór i wstęp A. Franaszek, t. 1-2, Kraków 1998, 2000.
- Poznawanie Miłosza. Studia i szkice o twórczości poety, red. J. Kwiatkowskiego, Kraków 1985; Poznawanie Miłosza 2. (1980-1998), t. 1-2, red. A. Fiut, Kraków 2000-2001.
- K. Uniłowski, Skądinąd: zapiski krytyczne, Bytom 1998; Koloniści i koczownicy: o najnowszej prozie i krytyce literackiej, Kraków 2002.
- M. Zaleski, Formy pamięci. O przedstawianiu przeszłości w polskiej literaturze współczesnej, Warszawa 1996.
- 2. Literatura wykorzystywana przed studenta podczas przygotowywania pracy zaliczeniowej**
- Student przygotowuje pracę zaliczeniową w oparciu o literaturę z wybranego przez siebie modułu.
- Przykładowy MODUŁ – ZAGADNIENIA PRAC ZALICZENIOWYCH (pełną listę przedstawia prowadzący na pierwszych zajęciach w semestrze):
- Eseistyka, "polska szkoła eseju"**

Brandys, Koniec świata szwoleżerów, Warszawa 1972.
Herbert Z., Barbarzyńca w ogrodzie, Warszawa 1973.
Herbert Z., Martwa natura z wędzidłem, Wrocław 1993.
Jastrun M., Mit śródziemnomorski, Warszawa 1962.
Miłosz Cz., Ziemia Ulro, Warszawa 1982.
Miłosz, Cz., Człowiek wśród skorpionów, Warszawa 1982.
Stempowski J., Eseje dla Kassandry, Gdańsk 2005.
Stempowski J., Od Berdyczowa do Lafitów, wybór i oprac. A. Kowalczyk, Wołowiec 2001.

Opracowania:

Kowalczyk, A. S., Kryzys świadomości europejskiej w eseistyce polskiej 1945-1977 (Vincenz - Stempowski, - Miłosz), Warszawa 1990.
Dybciak K., Inwazja eseju, "Pamiętnik Literacki" 1977, z. 4.
Bieńkowska E., Sztuka eseju, "Znak" 1976, z. 1.
Sendyka R., Nowoczesny esej. Studium historycznej świadomości gatunku, Kraków 2006.

<p>Kierunkowe efekty uczenia się</p>	<p>Wiedza</p>
<p>K_W01, K_W02, K_W04 K_U01, K_U03, K_U04 K_K01, K_K05</p>	<p>K_W01, K_W02, K_W04 Student:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest historia idei, co stanowi przedmiot zainteresowania tej dyscypliny, posiada też wiedzę o jej związkach z historią literatury XX wieku (K_W01, K_W02, K_W04); • ma świadomość żywotności wybranych idei ważnych dla kultury Zachodu, przy czym zdaje sobie sprawę także z istotnych przemian, jakim podlegają one na przestrzeni lat (K_W01, K_W02, K_W04); • ma pogłębioną wiedzę z zakresu historii literatury polskiej i powszechnej XX wieku, związków literaturoznawstwa z historią idei oraz z innymi dziedzinami humanistyki (K_W01, K_W02, K_W04); • ma wiedzę umożliwiającą prowadzenie własnych badań w zakresie literaturoznawstwa przy użyciu pokrewnych historii idei narzędzi literaturoznawczych (K_W01, K_W02, K_W04).
	<p>Umiejętności</p> <p>K_U01, K_U03, K_U04 Student</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi samodzielnie wyznaczyć obszar badawczy, w obrębie którego będzie umiał wskazać reprezentacje wybranych idei w konkretnych tekstach literackich XX wieku, a także omówić ich ciągłość i zmienność na przestrzeni lat (K_U01); • potrafi dokonać twórczej, oryginalnej interpretacji tekstu literackiego powstałego w XX wieku z wykorzystaniem pokrewnych historii idei narzędzi literaturoznawczych, w oparciu o krytyczną lekturę opracowań naukowych (K_U01); • potrafi zaprezentować wyniki swych dociekań w obszarze historii literatury XX w. i historii idei zarówno podczas dyskusji, jak i w formie pisemnej (K_U01); • potrafi organizować pracę i kierować zespołowymi badaniami w obszarze związków historii literatury XX w. i historii idei (K_U03); • potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę z zakresu historii literatury XX w. i historii idei oraz związków tych dziedzin, a także umie moderować ten proces u innych (K_U04).
	<p>Kompetencje społeczne (postawy)</p> <p>K_K01, K_K05 Student</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość ciągłej potrzeby samokształcenia i aktualizowania wiedzy polonistycznej w zakresie literaturoznawstwa i jego związków z historią idei (K_K01); • w sposób krytyczny przyswaja treści literaturoznawcze i wykorzystuje dorobek intelektualny klasyków historii literatury XX w. i historii idei jako punkt odniesienia dla własnych dociekań historycznoliterackich (K_K01); • dzięki zdobytej wiedzy z zakresu literaturoznawstwa i historii idei jest przygotowany do podejmowania w przyszłej pracy zawodowej działań na rzecz

	popularyzowania wiedzy i zachowania dziedzictwa kulturowego i literackiego regionu, kraju i Europy (K_K05).
--	---

Kontakt
----

marcin.calbecki@ug.edu.pl
